

Planinska zveza Slovenije
Komisija za varstvo gorske narave
13. usposabljanje za varuha gorske narave

**KOMISIJA ZA VARSTVO
GORSKE NARAVE**

SEMINARSKA NALOGA

GORSKO KOLESARJENJE V NARAVNEM OKOLJU

Ljubljana, 5. september 2015

Mentorica: doc. dr. Irena Mrak

Avtor:
Matevž Premelč
PD Ljubljana-Matica

Kazalo vsebine

1. UVOD.....	3
2. ZAKONODAJA.....	4
2.1 Zakon o varstvu okolja (ZVO-1).....	4
2.2 Zakon o ohranjanju narave (ZON).....	4
2.3 Zakon o gozdovih (ZG).....	5
2.4 Zakon o planinskih poteh (ZPlanP)	5
2.5 Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ)	6
3. INTERESNI POGLEDI NA TRENUTNO STANJE.....	8
3.1 Vidik gorskih kolesarjev	8
3.2 Triglavski narodni park	9
3.3 Planinska zveza Slovenije	10
3.4 Zavod Republike Slovenije za varstvo narave	11
3.5 Zavod za gozdove Slovenije.....	12
4. VPLIV GORSKEGA KOLESARJENJA NA GORSKO OKOLJE	14
5. ZAKLJUČEK	16
6. VIRI	17

Kazalo zemljevidov

Zemljevid 1: Zemljevid slovenskih turnokolesarskih poti.....	9
Zemljevid 2: Kartografski prikaz prometnic v TNP kjer je dovoljena vožnja s kolesi ..	10
Zemljevid 3: Conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma.....	12

1. UVOD

Poleti 2015 se je v javnosti, interesnih združenjih in strokovnih ter drugih pristojnih državnih institucijah pojavila polemika o kolesarjenju v gorskem okolju. Povod v to je bila odločba Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave, da prepove organizacijo javne prireditve vožnje s kolesi v naravnem okolju v okviru Soča Outdoor festivala 2015. Priznam, da je bil to povod v izbiro te tematike za pričujoče seminarsko delo, saj sem kot planinec in amaterski gorski kolesar pravzaprav ugotovil, da o zadevi vem bistveno premalo, da bi lahko v prvi vrsti ugotovil ali dejansko kršim zakon in si o tej temi izoblikoval stališče.

Ker pa se je odločba nanašala na organiziranje prireditve, ki je v zakonu tretirana bistveno drugače od individualnega (rekreativnega) kolesarjenja, sem se osredotočil predvsem na ta aspekt.

Seminarska naloga je tako sestavljena iz treh delov. V prvem je predstavljena veljavna zakonodaja, ki ureja to področje da spoznamo, kaj določa zakon, v drugem delu so predstavljena stališča deležnikov (tako zasebnih iniciativ kot javnih institucij), ki so po eni strani za trenutno stanje odgovorni, po drugi pa pristojni za njegovo ureditev, v tretjem delu je predstavljen vpliv gorskega kolesarjenja na gorsko naravo. V zaključku je predstavljen moj pogled na dano situacijo.

Poudariti želim, da pričujoče delo tako nima namena podati rešitve problema, vendar na drugi strani tudi ne zgolj odkrivati tople vode, temveč orisati trenutno situacijo in kolikor se le da objektivno podati smer, ki bi vodila v ureditev razmer in bila hkrati iztočnica za diskusijo.

2. ZAKONODAJA

V Republiki Sloveniji obstaja več določil in predpisov, ki zakonsko opredeljujejo področje kolesarstva. Za potrebe orisa problematike kolesarjenja v naravnem okolju bodo v nadaljevanju predstavljeni naslednji zakoni:

- Zakon o varstvu okolja
- Zakon o ohranjanju narave
- Zakon o gozdovih
- Zakon o planinskih poteh
- Zakon o kmetijskih zemljiščih

Pregled zakonodaje je osnovan na predispoziciji, da se raziskuje možnost uporabe gorskega kolesa v rekreativne (ne tekmovalne) namene in ne v okviru organiziranja prireditev ne tekmovalnega značaja. Določeni zakoni namreč za organiziranje prireditev predvidevajo posebna določila.

2.1 Zakon o varstvu okolja (ZVO-1)

Zakon o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09–ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13 in 56/15) je pomemben zaradi 3. člena, kjer v 1.1. točki pravi: *Narava je celota materialnega sveta in sestav z naravnimi zakoni med seboj povezanih ter soodvisnih delov in procesov. Človek je sestavni del narave* (Vir: medmrežje 1).

Ker je Zakon o varstvu okolja tudi osnovni zakonodajni akt iz katerega izhaja Zakon o ohranjanju narave je definicija narave temelj za razumevanje nadaljnje problematike.

2.2 Zakon o ohranjanju narave (ZON)

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo, 61/06 – ZDru-1, 8/10 – ZSKZ-B in 46/14) v 28.d členu obravnava vožnjo s kolesi v naravnem okolju. Člen obsega 4 odstavke in sicer:

(1) V naravnem okolju je vožnja s kolesi dovoljena po utrjenih poteh, če temu ne nasprotuje lastnik ali upravljavec poti. Za utrjeno pot se šteje pas zemljišča, ki se uporablja za hojo ali vožnjo in je za ta namen tudi utrjen. Vožnja s kolesi izven utrjenih poti v naravnem okolju je dovoljena v primerih iz petega odstavka 28.b člena tega zakona.

(2) Ne glede na določbe prejšnjega odstavka se za vožnjo s kolesi v naravnem okolju po planinskih poteh uporabljajo določbe zakona, ki ureja planinske poti, za vožnjo v gozdnem prostoru v naravnem okolju pa določbe zakona, ki ureja gozdove.

(3) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena in predpise, ki urejajo gozdove, ter predpise, ki urejajo kmetijska zemljišča, je dovoljena vožnja s kolesi v naravnem okolju na podlagi dovoljenja za javno prireditev, ki se izda v skladu z določbami zakona,

ki ureja javna zbiranja, na podlagi predhodnega soglasja organizacije, pristojne za ohranjanje narave. Dovoljenje za javna zbiranja in predhodno soglasje organizacije, pristojne za ohranjanje narave, se izda na podlagi drugega do šestega odstavka 28.c člena tega zakona. Organizator javne prireditve je po končani prireditvi dolžan stanje prireditvenega prostora v naravnem okolju v kar največji možni meri vrniti v stanje, kakršno je bilo pred javno prireditvijo.

(4) Vožnja s kolesi je dovoljena tudi v območjih, ki so s prostorskimi akti določena kot površine za šport in rekreacijo in namenjena tudi vožnji s kolesi. Ta območja niso del naravnega okolja (Vir: medmrežje 2).

Če povzamemo, je vožnja s kolesom v naravnem okolju dovoljena po gozdnih cestah, urejenih poteh (če temu ne nasprotujejo lastniki ali upravljavci teh poti) in po posebej označenih gozdnih vlakih ter planinskih poteh. Isti zakon pa v 4. odstavku 161.a člena predvideva tudi kazen v višini 100 evrov za posameznika, ki se vozi s kolesom v naravnem okolju zunaj dovoljenih poti, ki so navedene zgoraj.

2.3 Zakon o gozdovih (ZG)

Zakon o gozdovih (Uradni list RS, št. 30/93, 56/99 – ZON, 67/02, 110/02 – ZGO-1, 115/06 – ORZG40, 110/07, 106/10, 63/13, 101/13 – ZDavNepr, 17/14 in 24/15) v 3. členu gozdovom pripisuje naslednje funkcije:

- *ekološke: varovanje gozdnih zemljišč in sestojev, hidrološka, funkcija ohranjanja biotske raznovrstnosti ter klimatska funkcija;*
- *socialne: zaščitna funkcija – varovanje objektov, rekreacijska, turistična, poučna, raziskovalna, higiensko*
- *zdravstvena funkcija,*
- *funkcija varovanja naravnih vrednot, funkcija varovanja kulturne dediščine,*
- *obrambna ter estetska funkcija;*
- *proizvodne: lesnoproizvodna funkcija, pridobivanje drugih gozdnih dobrin ter lovnogospodarska funkcija (Vir: medmrežje 3).*

V drugem odstavku 10. člena je zapisano, da se morajo v prostorskem delu območnega gozdnogospodarskega in lovsko upravljalvskega načrta določiti območja, *na katerih sta mogoči ježa in vožnja s kolesom brez motorja po označenih gozdnih vlakih in drugih poteh* (Vir: medmrežje 3).

Iz zgoraj zapisanega je razvidno, da omenjeni zakon priznava socialno (rekreacijsko) funkcijo gozdovom, ter območnim enotam Zavoda za gozdove Slovenije nalaga, da morajo v prostorskem načrtu določiti območja, kjer je vožnja s kolesom mogoča.

2.4 Zakon o planinskih poteh (ZPlanP)

Zakon o planinskih poteh (Uradni list RS, št. 61/07) v 19. členu obravnava omejitve uporabe planinskih poti, kjer se prvi trije odstavki dotikajo uporabe gorskih koles:

(1) Po planinskih poteh, ki ne potekajo po poljskih poteh ali gozdnih prometnicah, ni dovoljena vožnja z gorskimi kolesi, motornimi kolesi, kolesi s pomožnim motorjem in drugimi vozili, razen v primeru, če je takšno vozilo namenjeno za oskrbo planinske kočice ali za reševanje ponesrečenega uporabnika ali če lastnik zemljišča, preko katerega poteka planinska pot, opravlja vožnje za lastne potrebe. Navedene planinske poti je tudi prepovedano uporabljati za jahanje in vodenje jezdnihi živali, razen v primeru, če je uporaba takih živali namenjena za oskrbo planinskihi kočice ali za lastne potrebe lastnikov zemljišč, preko katerih poteka planinska pot.

(2) Ne glede na določbe prejšnjega odstavka vožnja z vozili iz prejšnjega odstavka tudi ni dovoljena po planinskih poteh, ki potekajo po poljskih poteh ali gozdnih prometnicah, če je takšna vožnja prepovedana na podlagi predpisov, ki urejajo ohranjanje narave, gozdarstvo ali lovstvo. Če ležijo zemljišča, preko katerih poteka planinska pot, v območju, ki je varovano na podlagi predpisov, ki urejajo ohranjanje narave, gozdarstvo ali lovstvo, se lahko vožnje za oskrbo planinske kočice in vožnje lastnika zemljišč, preko katerega poteka planinska pot, za lastne potrebe izvajajo samo na podlagi predhodno pridobljenega dovoljenja za poseg v naravo.

(3) Ne glede na določbe prvega odstavka tega člena je ob upoštevanju omejitev iz prejšnjega odstavka vožnja z gorskimi kolesi dovoljena po planinski poti, ki jo določi minister, pristojen za šport, na predlog skrbnika planinske poti (Vir: medmrežje 4).

Pri obravnavi tega zakona je potrebno izpostaviti tudi, da je v 4. odstavku 9. člena zapisano, da poti, ki jih opredeljuje prostorski prikaz planinskihi poti, pridobijo status planinskihi poti po tem zakonu po izdaji potrdila. Omenjeni zakon je bil sprejet 22.6.2007 in določa, da mora pristojna planinska zveza posredovati podatke, potrebne za vzpostavitev evidence o planinskih poteh ministrstvu, pristojnemu za prostor najpozneje v šestih mesecih po tem, ko vlada podrobneje določi način posredovanja podatkov.

Ker pa Ministrstvo za okolje in prostor še ni vzpostavilo, ne vodi in ne vzdržuje evidence planinskihi poti, ker še ni prejelo nobene vloge, ki bi izkazovala da so izpolnjeni predhodni pogoji za status planinske poti, nobena pot še ni vzpostavljena na način, določen v zakonu (Vir: medmrežje 6). Tak odgovor Ministrstva pomeni, da planinskihi poti uradno ni, kar po mnenju zagovornikov kolesarjenja v gorskem okolju pomeni, da je kolesarjenje po tovrstnih utrjenih poteh dovoljeno (razen v TNP kjer zakonodaja veleva drugače). Odgovor planinske zveze Slovenije na ta dopis, je povzet v poglavju 3.3.

2.5 Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ)

Zakon o kmetijskih zemljiščih (Uradni list RS, št. 71/11 – uradno prečiščeno besedilo in 58/12) v 5. členu pravi, da mora:

Pravna ali fizična oseba, ki je lastnik, zakupnik ali drug uporabnik kmetijskega zemljišča (v nadaljnjem besedilu: lastnik, zakupnik ali drug uporabnik kmetijskega zemljišča) mora na svojih, zakupljenih ali drugače dodeljenih neobdelovalnih kmetijskih zemljiščih dopustiti drugim čebelarjenje, lov in rekreativno nabiranje plodov prostorastočih rastlin, zelatih prostorastočih rastlin, gob in prostoživečih živali v

skladu s predpisi ter dopustiti prosto gibanje drugim osebam po neobdelovalnih kmetijskih zemljiščih, če se s tem ne povzroči škoda.

Povzročitelj škode na zemljišču ali pridelku je odškodninsko odgovoren lastniku, zakupniku ali drugemu uporabniku kmetijskega zemljišča oziroma pridelka v skladu s predpisi (Vir: medmrežje 5).

S to dikcijo zakon z oznako »drugim osebam« izenačuje vse uporabnike ne glede na to ali so planinci, gorniki, kolesarji ali pa uporabljajo kakšen drugi način prevoza. Zakon tako ne ločuje med posameznimi osebami, ki se gibljejo po kmetijskih zemljiščih.

3. INTERESNI POGLEDI NA TRENUTNO STANJE

Trenutno stanje na tem področju je posledica razvoja dogodkov. Po eni strani je dejstvo, da je gorsko kolesarstvo dokaj mlad šport, in v gorskem svetu nima take tradicije kot gornišstvo, ki gore osvaja že več stoletij. Ob prebiranju gradiva se zlahka dobi občutek, da mnogi vidijo v gorskem kolesarstvu kot tujek, nekaj kar ne sodi v gore saj bo povzročalo škodo. Ta škoda pa v veliki meri predstavlja le nevoljo planincev.

Kot je razvidno iz prejšnjega poglavja je želela zakonodaja vstop novega akterja v gorsko okolje zakonsko urediti, vendar ji le-to ni uspelo oziroma je prispevala k stigmatizaciji tega športa. Težava pri zakonodaji je ta, da si jo vsak bralec podzavestno pokori da ustreza njegovim pogledom in potrebam v dani situaciji. V nadaljevanju želim predstaviti poglede in mnenja različnih interesnih skupin, kar bo prispevalo k celostni obravnavi problematike.

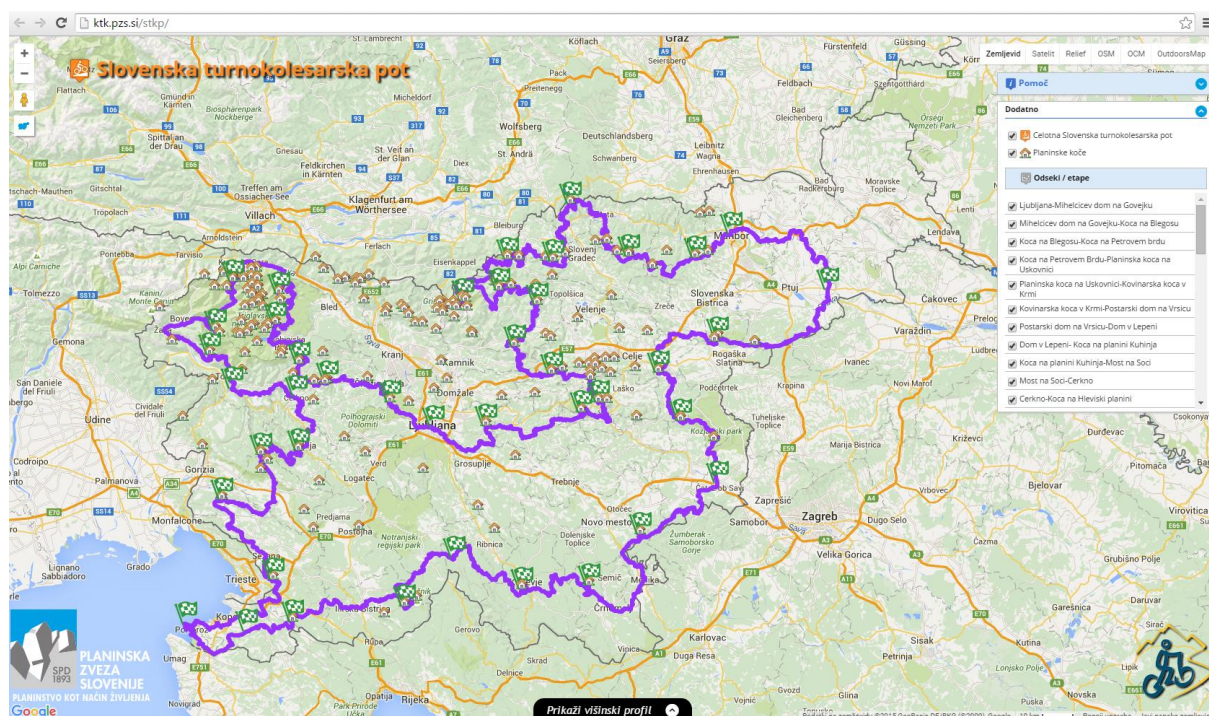
3.1 Vidik gorskih kolesarjev

Vidik gorskih kolesarjev na trenutno ureditev je povzet po dveh interesnih združenjih s tega področja, ki zajemata širok krog (vsekakor pa ne vseh) oseb, ki se rekreativno ukvarjajo z gorskim kolesarjenjem v naravnem okolju.

Prvo združenje je Slovenski gorsko-kolesarski konzorcij, katerega je februarja 2014 ustanovilo 11 organizacij ter gospodarskih interesnih združenj s področja kolesarstva in turizma, danes pa jih združuje 14. Konzorcij je oblikoval in javno predstavil stališče, ki obsega 7 ključnih točk (Vir: medmrežje 7), kjer je ključna 2. točka kjer se zavzemajo, da je gorsko kolesarjenje dovoljeno po poteh in v gorsko kolesarskih parkih z omejitvami (spoštovanju interesov drugih, skrbi za naravo in odgovornemu ravnanju). V tej smeri delujejo tudi dogodki ki jih organizirajo kot so številne javne razprave, okrogle mize in druga srečanja.

Komisija za turno kolesarstvo (KTK), ki deluje v okviru Planinske zveze Slovenije promovira turno kolesarstvo kot obliko gibanja v naravnem okolju in gorah. Njeno delovanje pa je usmerjeno predvsem v izvajanje izobraževanj za turnokolesarskega vodnika I. in II. stopnje, organizacija skupnih tur ter povezovanje turnokolesarskih odsekov znotraj posameznih planinskih društev. Vsako leto izdajo knjižico akcij, ki vsebuje program dela, tečajev in dogodkov. Izdelali pa so tudi spletni zemljevid slovenske turnokolesarske poti, sestavljene iz 42 etap, ki potekajo večinoma po makadamskih cestah, torej se izogibajo planinskih poti.

Zemljevid 1: Zemljevid slovenskih turnokolesarskih poti

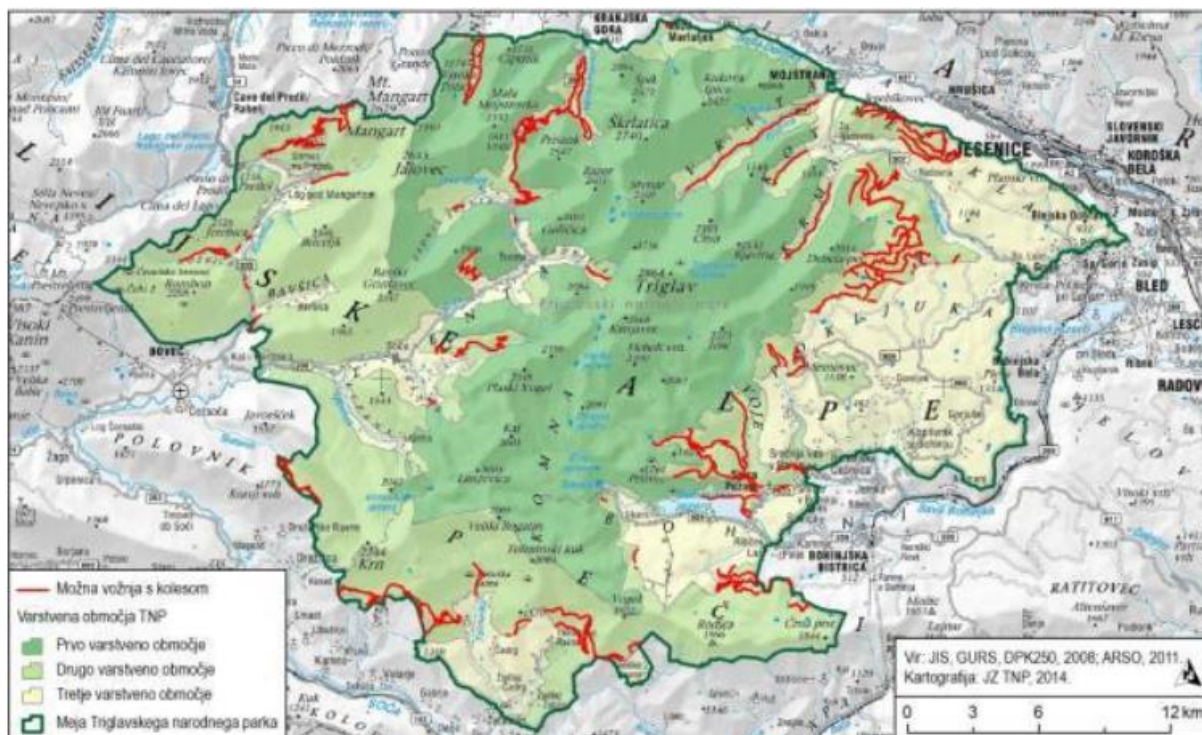
Vir: Komisija za turno kolesarstvo, september 2015 (medmrežje 8).

3.2 Triglavski narodni park

V zakonu o Triglavskem narodnem parku (ZTNP-1), Ur. l. št. 52/2010, ki določa njegovo območje, varstvena območja, ožja zavarovana območja in pravila ravnanja ter varstvene režime, v katerih so opredeljene tudi prepovedi. V 13. členu so opisani splošni varstveni režimi, med katerimi je v 43. točki jasno zapisano, da je prepovedano: »voziti, ustavljati, parkirati ali organizirati vožnje z motornimi vozili in s kolesi v naravnem okolju« (Vir: medmrežje 9). Kljub temu ta rigorozna trditev omogoča vožnjo s kolesi v naravnem okolju, kar lahko na več mestih razberemo iz Načrta upravljanja Triglavskega narodnega parka 2015-2024 (1.12.2014). Izpostaviti velja, da je v načrtu TNP-ja izenačen negativni vpliv gorskih kolesarjev in množični obisk planincev, ki ga le-ti povzročijo gorskim potem in množična obiskanost planinskih koč v poletnih mesecih.

Na spodnjem zemljevidu so prikazane poti in vlake, po katerih je v drugem in tretjem varstvenem območju iz vidika naravovarstvene sprejemljivosti možna vožnja s kolesom.

Zemljevid 2: Kartografski prikaz prometnic v TNP kjer je dovoljena vožnja s kolesi

Vir: Načrt upravljanja TNP 2015-2024, medmrežje 9

V načrtu upravljanja je kot ključni razvojni problem turizma v narodnem parku prepoznano tudi premalo kolesarskih poti. Ureditev poti bi namreč prispevala k manjšem deležu individualnega in bolj hrupnega motoriziranega prometa in pomenila okolju prijazno prometno obliko.

3.3 Planinska zveza Slovenije

Aktivnosti Planinske zveze Slovenije o kolesarjenju v gorskem okolju so predstavljene že v 3.1. poglavju zato bo tu predstavljen zlasti odgovor Planinske zveze Slovenije na dopis Ministrstva za okolje in prostor, ki je predstavljen v poglavju 2.4.

Trditev PZS, da planinske poti vsekakor obstajajo, temelji na zgodovinskem dejstvu, da so poti v naravi obstajale že več kot 100 let pred sprejemom Zakona o planinskih poteh. Poleg tega 2. člen omenjenega zakona pravi da so planinske poti ozek pas zemljišča v goratem svetu namenjene za hojo, tek ali plezanje, ki je označena s Knafelčevo markacijo, kar pomeni, da je zakon povzel stanje na terenu.

Dejstvo je, da je PZS vzpostavila lastno bazo prostorskega prikaza planinskih poti (dostopno na: www.planinske-poti.si), ki je nastala na podlagi podatkov in sodelovanja s planinskimi društvi. Res je, da za vsako vrisano pot ni bil izdelan geodetski načrt, kot to predvideva Pravilnik o načinu prostorskega prikaza tras planinskih poti in Uredba o vsebini evidence o planinskih poteh, saj so s tem povezani visoki stroški. PZS se že več let zavzema za racionalnejšo ureditev in poenostavitev zakonskih določil, ki bi to

področje zakonsko uredil. Z vidika PZS tako planinske poti nedvomno obstajajo. Vir: medmrežje 10.

Upravni odbor PZS je na 14. seji dne 7.3.2013 sprejel dopolnjena merila za dvonamensko rabo planinskih poti (t.j. poti kjer je dovoljena tudi vožnja s koles) kjer je uvodoma zapisano, da se odprejo vse planinski poti, ki vodijo po prometnicah ki so bile grajene za vožnjo (kolovozi), ostale planinske poti pa ostajajo zaprte za kolesarje razen v primerih kjer soglasje poda skrbnik planinske poti. Tehnični kriterij za izbor primerne poti za dvonamensko rabo je, da je pot široka najmanj 1,5 metra, ima naklon do 20 % in da te kriterije izpolnjuje v celotni trasi. Postopek, da planinska pot pridobi status dvonamenske rabe, se prične z vlogo skrbnika poti, ki jo le-ta naslovi na strokovni odbor PZS, ki ga obravnava. Odbor pripravi mnenje, ki ga preda UO PZS v potrditev. V kolikor je pot potrjena, je dvonamenska raba poti podeljena za določen čas štirih let, nato pa se izpolnjevanje meril ponovno preveri. (povzeto po medmrežje 15).

V merilih za dvonamensko rabo planinskih poti pa je nato v nadaljevanju zapisano da *»Za poti, ki imajo na podlagi Zakona o planinskih poteh potrjen status planinske poti, se po potrditvi na UO PZS, začne postopek za pridobitev dovoljenja za vožnjo z gorskimi kolesi po planinski poti s strani ministra, pristojnega za šport«* (vir: medmrežje 15). To pomeni, da PZS odobrava postopek za pridobitev statusa planinskih poti opisanega v 4. odstavku 9. člena Zakona o planinskih poteh, ki ga v izjavi za javnost z dne 4.9.2015 zavrača (medmrežje 16). Ne glede na to pa je postopek neustrezen saj premalo temelji na strokovnih mnenjih, saj ima zadnjo vlogo še vedno UO PZS, poleg tega pa so merila preveč splošno zastavljena in bi lahko vključevale tudi vidik naravovarstva. Moti tudi določilo, da se status podeli le za obdobje 4 let. Bolj smiselno bi bilo da je status časovno neomejen v kolikor se izpolnjujejo pogoji. V nasprotnem primeru se status odvzame.

Iz zgoraj zapisanega je razvidno nesrečno sosledje dogodkov. Očitno je, da je bila krovno interesno združenje z več kot sto letno tradicijo in pionirskimi zaslugami na področju gornišstva v Sloveniji bodisi premalo vključeno v sam proces nastajanja zakona, bodisi preslišano tekom samega procesa. Vsekakor pa je za alpsko državo z zavidljivo tradicijo v gorskem svetu nerodno, da se lahko v letu 2015 pojavljajo tehtne pravne polemike o obstoju planinskih poti.

3.4 Zavod Republike Slovenije za varstvo narave

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave se mora ravnati po krovnem zakonu iz njihovega področja, torej Zakonu o ohranjanju narave, ki prepoveduje vožnjo s kolesi v naravnem okolju. Interes ZRSVN je varovanje narave, kar pomeni da mora podati negativno mnenje k kakršnim koli posegom oz. dejavnostim, ki bi lahko vodili v degradacijo naravnega okolja. Kot takšna dejavnost je spoznano tudi kolesarjenje v gorskem okolju, kar je napisano tudi v zakonu. Kot negativni vpliv kolesarjenja v gorskem okolju je bil tako prepoznan vpliv koles oziroma nastanek kolesnic ki pospešujejo erozijo ter poleg tega tudi hrup, ki negativno vpliva na prostoživeče živalske vrste.

Republika Slovenija mora, v skladu z 17. členom Direktive o habitatih, vsakih šest let izdelati poročilo, ki vključuje informacije o ohranitvenih ukrepih ter stanju ohranjenosti naravnih habitatnih tipov (Vir: medmrežje 11). Ker v imenu države o tem stanju poroča Zavod RS za varstvo narave je tako odgovoren, da ohranja in izboljšuje stanje v naravi (natančneje območjih vključenih v Naturo 2000) in preprečuje degradacijo habitatnih tipov, ki bi vodile v slabše stanje varovanih vrst.

Dejstvo je, da dokler je zakonodaja takšna kot je, ZRSVN nima pravne podlage, da poda drugačno stališče. Vendar se pri tej problematiki ne moremo znebiti občutka, da bi lahko storili več. Nenazadnje gre za strokovno institucijo ki bi morala biti bistveno bolj v koraku s časom saj se ne morem znebiti občutka da gre za birokratski aparat ki se zgolj oklepa zakona. Lahko bi raziskali kakšen je dejansko vpliv določenih stvari na naravo, tako obstoječih (dovoljenih z zakonom) kot novih (z zakonom prepovedanih). V luči iskanja kompromisa bi lahko ZRSVN pripravil conacijo območij, kjer je z njihovega vidika varstva narave sprejemljivo (ali vsaj pogojno sprejemljivo) kolesarjenje v naravnem okolju, kot je to na primer storil Zavod za gozdove Slovenije, kar je predstavljeno v naslednjem poglavju.

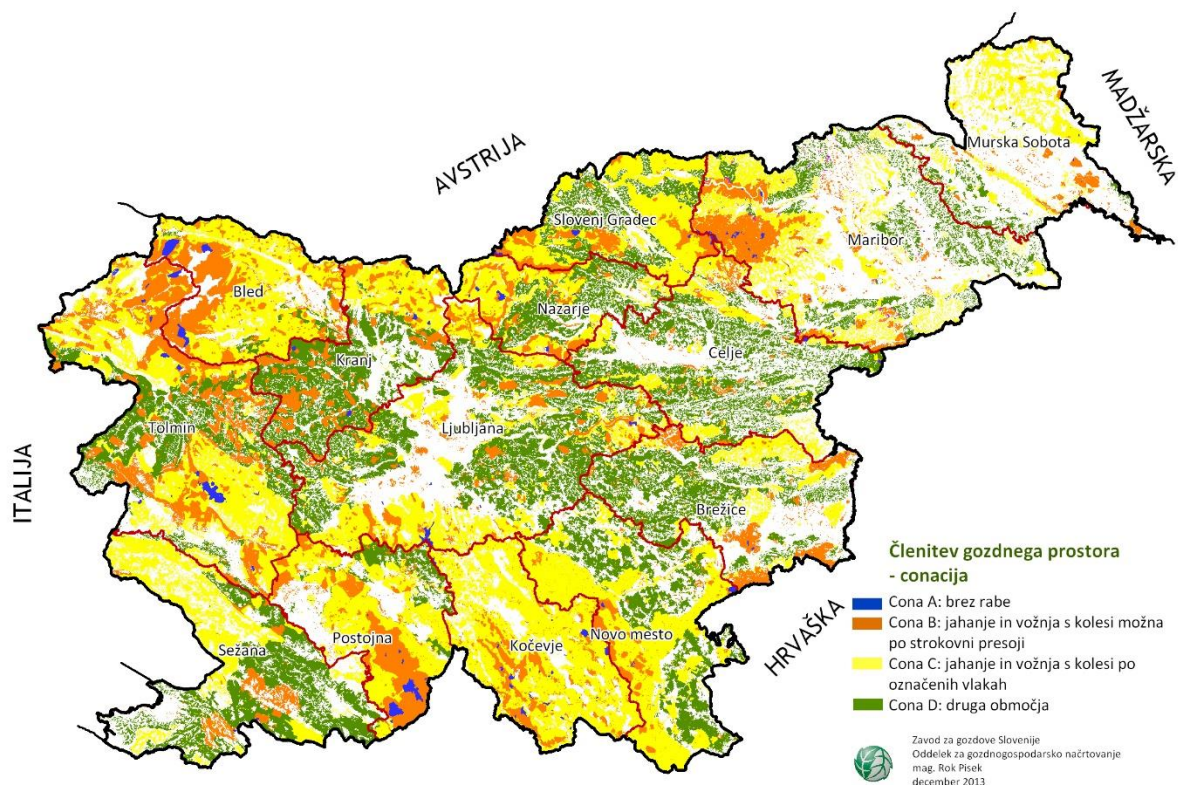
3.5 Zavod za gozdove Slovenije

Oddelek za gozdnogospodarsko načrtovanje Zavoda za gozdove Slovenije je decembra leta 2013 pripravil conacijo (členitev) gozdnega prostora glede na možno rabo in sicer v štiri različne kategorije.

Območje cone A: brez rabe pomeni, da sta na tem področju kolesarjenje v celoti prepovedani in da označitev teh poti za uporabo v te namene ni možna. Ta območja predstavljajo zlasti gozdni rezervati in jih je sorazmerno malo. Cona B je po površini večja in v njej je kolesarjenje možno po strokovni presoji. Največja sklenjena območja te cone ležijo v prvem in drugem varstvenem pasu TNP, na območju Snežnika in Pohorju. Cona C je po površini bistveno bolj obsežna in predstavlja območja, kjer je vožnja s kolesi mogoča po označenih vlakih. Ta cona obsega velik del dinarskega sveta, kot tudi velik del Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp. Območje D, ki obsega ostala gozdna območja, ki niso vključena v druge, prej navedene cone in kjer posebnih omejitev za vožnjo s kolesi ni. Za cone pod točkami B, C in D velja predpogoj, da je kolesarjenje sporazumno določijo lastniki gozdov in da v primeru, da poti niso označene, kolesarjenje ni dovoljeno.

Opisana območja so prikazana na spodnjem zemljevidu.

Zemljevid 3: Conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma

Vir: Zavod za gozdove Slovenije (Vir: medmrežje 12)

Zemljevid conacije območij, ki je javno dostopen tudi v .shp obliki je pozitiven prispevek v smeri iskanja trajne rešitve. Morda zlasti določilo, da vožnja ni dovoljena v kolikor ni označeno, še vedno ni idealna zaradi uporabe v praksi, je pa pomemben prispevek v smislu določitve območij, kjer je vožnja z vidika ohranjanja gozdov nesprejemljiva, oziroma na drugi strani kje se dopušča možnost uporabe naravnega prostora tudi za namen izvajanja te dejavnosti.

4. VPLIV GORSKEGA KOLESARJENJA NA GORSKO OKOLJE

Znanstvenih raziskav, ki raziskujejo vpliv gorskega kolesarjenja na okolje ni veliko (v primerjavi s preučevanjem drugih negativnih vplivov človeka na gorski svet), a hkrati preveč, da bi jih lahko izčrpno predstavil v tem seminarskem delu. Tiste raziskave, ki so bile opravljene, izvirajo zlasti iz ZDA ter Avstralije in rezultate ne moremo preprosto »preslikati« v naš gorski svet saj je vpliv nekega dejavnika (gornika, kolesarja) na podlago odvisen tudi od njene sestave (matične kamnine, tipa prsti, vegetacije, ipd.).

V pregledu literature je večkrat zapisano, da je gorsko kolesarjenje nov šport in da je vpliv tega športa na degradacijo narave slabo razumljen, vsekakor pa je dejstvo, da kolesarjenje v gorskem okolju v neki meri prispeva k degradaciji okolja, vplive pa lahko strnimo v naslednja področja:

- vpliv na vegetacijo,
- vpliv na tla in
- vpliv na prostoživeče živali.

Rezultati empirične raziskave v Kanadi, ki sta jo leta 2001 opravila Thurston in Reader so pokazali, da je vpliv na vegetacijo (travinje) pri 500 prehodih koles ali pohodnikov praktično enak (povzeto po medmrežje 13). To pomeni da je utiranje novih poti v naravnem okolju za samo naravo enako škodljivo v kolikor jih utirajo gorniki ali gorski kolesarji. V Sloveniji je utiranje novih poti sicer prepovedano (razen v izjemnih primerih primarno povezanih z varnostjo), vendar zdi se (zlasti v subalpinskem pasu), da se pri poteh v ključu pojavlja vse več bližnjic. Ker kolesarji, tako kot planinci uporabljajo predvsem sredino utrjene poti, je vpliv na širjenje poti enak pri obeh uporabnikih.

Vpliv na tla je odvisen od frekvence uporabe poti in ima neposreden vpliv na erozijo. Ob utiranju poti v gorskem svetu se je negativnim posledicam erozije praktično nemogoče izogniti. Odnášanje vrhnjega sloja prsti pa erozijo še pospešuje. Kolesar vpliva na tla tako ob vzponu kjer pri bolj strmem terenu na tla vpliva ko teža kolesarja in kolesa obremeni zadnje pogonsko kolo, kar ob poganjanju ustvari večji navor. Ne glede na to, pa je ta še vedno bistveno manjši kot pri motorju saj človeško telo (tudi če zanemarimo samo težo motorja) nikakor ne more ustvariti toliko navora. (povzeto po medmrežje 13). Negativni vpliv na podlago pa nastane tudi ob spustih, kjer pa je (za razliko od vzpona) vpliv odvisen od načina vožnje kolesarja (hitrosti, uporabe robov poti ipd.).

Vsak človekov obisk naravnega okolja vznemirja divje živali, ki imajo veliko bolj ostre čute in se večinoma umaknejo še preden jih opazimo. Eksperimentalna študija v Švici, ki sta jo opravila Gander in Ingold (1997) v želji da bi ugotovila ali obstaja razlika v stopnji vznemirjanja gamsov med tekačem, gornikom in gorskim kolesarjem tega odgovora ni podala. Ugotovila sta, da so vsi gamsi, ki so se umaknili, statistično enako porazdeljeni med vse tri tipe obiskovalcev in tako ni bilo moč ugotoviti kateri tip športnika ima večji negativen vpliv. (Povzeto po medmrežje 13). Negativni vpliv na vznemirjanje živali ima tudi vožnja s kolesi ponoči ter pozimi.

Iz raziskav, ki sem jih lahko zasledil ni mogoče priti do zaključka, da kolesarjenje po že obstoječih poteh povzroča več škode v naravi kot gornišstvo. Dejstvo je, da

kolesarjenje negativno vpliva na okolje, vendar enak vpliv ima tudi pohodništvo, pri vplivu na vegetacijo in tla pa bi lahko brez težav izpostavili tudi udomačene kopitarje (zlasti drobnico in govedo) ki se pase visokogorju. Intenziteta negativnega vpliva na vse predstavljene komponente pa je neposredno povezana z množičnostjo obiska saj ima ta izrazit negativni vpliv tako pri planincih (gornikih) kot gorskih kolesarjih.

5. ZAKLJUČEK

Gorsko kolesarstvo je v Sloveniji dejstvo in naraščajoč trend preživljanja prostega časa v naravi. Opazno je, da se število gorskih kolesarjev povečuje, žal pa temu trendu ne sledita ne zakonodaja niti razvoj infrastrukture, ki sta v drugih alpskih državah temu športu bistveno bolj prijazni. Na letošnji svetovni razstavi v Milanu se je Slovenija predstavila pod sloganom: Zelena, aktivna, zdrava. Obrazložitev slogana pri besedi aktivno poudarja stik z naravo kjer je zapisano: »*Slovenija je dežela zelenega oddiha – in rekreacije v naravi v vseh letnih časih. Izjemne užitke ponuja pohodnikom, planincem, kolesarjem.*« (Vir: medmrežje 14). Da pa bo to zaživel tudi v praksi je potrebno v prvi smeri zagotoviti bolj skladno zakonodajo, ki na eni strani ščiti naravo kjer je to strokovno utemeljeno in na drugi strani zagotavlja območja kjer se lahko športno udejstvuje. Če so lahko danes v gorskem svetu urejena smučišča, planinske in plezalne poti, vzletišča za jadralne padalce, itd. verjamem da se lahko določi tudi več poti, po katerih je možno kolesariti.

Poleg zakonodaje pa je potrebno spremeniti tudi miselnost pohodnikov in gornikov. Mediji imajo velik vpliv na oblikovanje javnega mnenja in s svojim senzacionalizmom velikokrat podajajo napačne interpretacije in nepreverjene novice. Objektivno poročanje pa je resda velikokrat oteženo zaradi neodzivnosti uradnih institucij. V danem trenutku se zdi, da je gorsko kolesarstvo stigmatizirano kot uničevalec narave in nekaj kar ne sodi v gorski svet. Tak vtis poleg zakonov daje tudi Planinska zveza Slovenije. Tu se pojavi vprašanje kako lahko planinstvo, ki je gorskemu svetu pravzaprav naredilo precej škode prav to očita kolesarstvu?

Kolesarji si preko oblikovanja civilnih iniciativ prizadevajo k dialogu in oblikovanju rešitev, ki bi bile sprejemljive za vse a se zdi, da naletijo na gluha ušesa in da sogovornikom (Ministrstvu) ni v interesu urediti razmer. V seznamu priporočil in navodil kako se naj gorski kolesarji obnašajo v gorskem okolju, ki so na voljo na spletnih straneh KTK in konzorcija uredimo poti, je zaslediti visoko stopnjo razumevanja tako za naravo kot druge tipe obiskovalcev gora. Politika sankcij in vse bolj ostra zakonodaja v praksi ne delujeta, saj njeno izvajanje na terenu praktično ni možno (vikendi, premalo inšpektorjev, premalo pooblastil).

Vprašanje pa je tudi komu trenutno stanje ustreza? Oskrbnikom? Planinskim društvom? Državi? Varuhom gorske narave?

Menim, da v slovenskem visokogorju obstaja večje število poti, na katerih bi se lahko uredila dvonamenska raba. Tu mislim predvsem na široke poti – mulatjere in s tem ne bi bilo kritično ogroženo ne planinstvo ne narava. Korak k sinergiji željene rabe in varstva narave bi se lahko dosegel, če bi pristojne institucije pripravile conacije (kot je to do sedaj storil le ZGS), PZS pa bi naredila seznam odsekov kjer je kolesarjenje z vidika varnosti dejansko nesprejemljivo. V vsaki športni panogi so posamezniki, ki ne spoštujejo pravil, vendar to ne sprejemam kot razlog, da se zato ne določijo območja skupne rabe saj verjamem, da je prostora dovolj tako za planince, gorske kolesarje, plezalce in še koga. Primerov in smernic kako to urediti pa nam v neposredni okolici ne manjka.

Množične prireditve imajo nedvomno večji vpliv na naravo, pa naj bo to kolesarski maraton ali organizirani pohodi z več kot 100 planinci na Triglav, zato jih je potrebno obravnavati individualno, natančno predvsem pa bolj strokovno in tako se naj argumentirajo tudi odločitve. V primeru zavrnitve se naj podajo tehtnejši in bolj vsebinski razlogi kot citiranje zakonodaje saj se le-ta lahko spremeni.

6. VIRI

Medmrežje 1: Zakon o varstvu okolja (ZVO-1):

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1545> (september, 2015).

Medmrežje 2: Zakon o ohranjanju narave (ZON):

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO1600> (september, 2015).

Medmrežje 3: Zakon o gozdovih (ZG):

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO270> (september, 2015).

Medmrežje 4: Zakon o planinskih poteh (ZPlanP):

<http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4767> (september, 2015).

Medmrežje 5: Zakon o kmetijskih zemljiščih (ZKZ):

<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO541> (september, 2015).

Medmrežje 6: Dopis konzorcija ODPRIMOPOTI Zavodu RS za varstvo narave:

http://odprimopoti.si/doc/20150812_soc%20outdoor%20maraton_vprasanje%20za%20zrsvn.pdf (september, 2015).

Medmrežje 7: Sklepi srečanja predstavnikov kolesarjev in turističnega gospodarstva, Ljubljana, 31.1.2014: <http://odprimopoti.si/doc/stalisce.pdf> (september, 2015).

Medmrežje 8: Karta slovenske turnokolesarske poti (KTK): <http://ktk.pzs.si/stkp/> (september, 2015).

Medmrežje 9: Načrt upravljanja Triglavskega narodnega parka 2015-2024:

<http://www.tnp.si/images/uploads/NUTNP.pdf> (september, 2015).

Medmrežje 10: Planinska zveza Slovenije, sporočilo za javnost:

<http://www.pzs.si/novice.php?pid=10426> (september, 2015).

Medmrežje 11: Zavod RS za varstvo narave: Poročanje po 17. členu Direktive o Habitatih:

http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_informacija=579&id_meta_type=65 (september, 2015).

Medmrežje 12: Zavod za gozdove Slovenije: Conacija gozdnega prostora z vidika rekreacije in turizma <http://www.zgs.si/slo/gozdovi-slovenije/o-gozdovih-slovenije/conacija-gozdnega-prostora/index.html> (september, 2015).

Medmrežje 13: Environmental Impacts of Mountain Biking: Science Review and Best Practices: <https://www.imba.com/resources/research/trail-science/environmental-impacts-mountain-biking-science-review-and-best-practices> (september, 2015).

Medmrežje 14: Portal Slovenia info - Slovenija: Zelena. Aktivna. Zdrava!:

http://www.slovenia.info/si/SLOVENIJA:-Zelena-Aktivna-Zdrava!.htm?siw_slovenija_zelena_aktivna_zdrava=0&lng=1 (september, 2015).

Medmrežje 15: Planinska zveza Slovenije: Merila za dvonamensko rabo poti:

<http://www.pzs.si/javno/dokumenti/2013-03-07-PZS->

[Merila za dvonamensko rabo planinskih%20poti-sprejeto na UO .pdf](#) (september, 2015).

Medmrežje 16: Planinska zveza Slovenije: Ni dvoma o obstoju planinskih poti:
<http://www.pzs.si/novice.php?pid=10426> (september, 2015).